

*Waarheidsvinding in het
verhoor:
De invloed van cultuur en
politiecontact*

Bachelorscriptie

Lysanne de Gijt

S0091472

23 juni 2009

Begeleiders:

Drs. Karlijn Beune

Dr. Ellen Giebels

Faculteit Gedragwetenschappen Universiteit Twente

Introductie

De politie heeft jarenlang het krijgen van een bekentenis als cruciale factor van het verdachtenverhoor gezien (Nierop, 2005; Baldwin, 1993). Dat dit niet het enige is waarop men zich moet focussen tijdens het verhoor blijkt uit het feit dat het alleen afgaan op een bekentenis in het verleden niet altijd even goed heeft uitgepakt. Neem bijvoorbeeld de Schiedammer parkmoord. In deze zaak had de verdachte een bekentenis afgelegd, die na vier jaar onjuist bleek te zijn toen een ander deze moord bekende (Posthumus, 2005). Onder andere uit deze zaak is gebleken dat er meer nodig is dan alleen een bekentenis om iemand schuldig te kunnen verklaren. Het ultieme doel van het verhoor is daarom ook om de waarheid te vinden (Baldwin, 1993; Nierop 2005). Dat betekent dat naast het verkrijgen van een bekentenis, er ook extra informatie verkregen moet worden over andere relevante aanwijzingen die belangrijk zijn voor de rechtszaak (Kassin, 1997). Daarom is het van belang dat een verdachte meewerkt en het liefst zoveel mogelijk informatie geeft (Van Amelsfoort, Rispens & Grolman, 2005). Hoewel oorspronkelijk onderzoek zich met name heeft gericht op de invloed van het gedrag van rechercheurs op de informatie verzameling, is er tot op heden nog weinig bekend over de specifieke kenmerken van de verdachte die informatieverzameling mogelijk beïnvloeden. Dat is opvallend omdat onderzoek ook laat zien dat het vinden van de waarheid in belangrijke mate afhangt van het gedrag van de verdachte (Beune, Giebels & Sanders, 2008). In dit onderzoek zullen we daarom twee belangrijke specifieke kenmerken van de verdachte in ogenschouw nemen.

Allereerst willen we onderzoeken of de cultuur van de verdachte invloed heeft op het informatie geven tijdens het verhoor. Uit recentelijk onderzoek is naar voren gekomen dat met name daders van niet-westerse afkomst delicten in Nederland plegen (WODC, 2008). Omdat de verhoorstrategie die gebruikt wordt georiënteerd is op westerse verdachten willen we weten of de culturele achtergrond van de verdachte van invloed is op het informatie geven van de verdachte.

Daarnaast willen we in deze studie onderzoeken of het eerder in aanraking zijn geweest met de politie van invloed is op de informatie die verzameld kan worden uit het verhoor. Naar de invloed hiervan is nog weinig onderzoek gedaan. Wel blijkt uit cijfers van het WODC (2006) dat het aantal veelplegers nog steeds stijgt en daardoor aandacht moet krijgen in het onderzoeksveld.

De onderzoeksvragen die we in dit onderzoek zullen proberen te beantwoorden zijn;

1. Hebben individuele kenmerken invloed op het geven van informatie tijdens het verhoor?
2. Leggen allochtonen meer of minder bekentenissen af, zijn ze meer of minder verklaringsbereid en geven ze meer of minder juiste informatie dan autochtone verdachten?
3. Leggen personen die eerder in contact zijn met de politie meer of minder bekentenissen af, zijn ze meer of minder verklaringsbereid en geven ze meer of minder juiste informatie?

Waarheidsvinding

Er zijn verschillende redenen waarom het verstandig is om de aandacht tijdens het verhoor niet alleen te richten op het verkrijgen van een bekentenis. Zo kan een bekentenis namelijk onjuiste informatie bevatten. Er kan bijvoorbeeld, naast het waarheidsgetrouwe bekennen en ontkennen, sprake zijn van een vals negatieve bekentenissen (schuldige verdachten bekennen niet) of van vals positieve bekentenissen (onschuldige verdachten bekennen, Kassin, 1997). Vooral deze laatste vorm van een bekentenis is ongewenst omdat, zoals in de Schiedammer Parkmoord, de verdachte hierdoor onnodig van zijn vrijheid beroofd wordt. Daarnaast geeft Kassin (1997) aan dat je je moet afvragen of de bekentenis wel authentiek is en of de bekentenis verkregen is op een moment dat de verdachte intellectueel competent was en dus geen last had van vermoeidheid, angst of een hoge mate van vatbaarheid voor suggesties. Gudjonsson (2003) voegt daaraan toe dat je je bij een bekentenis moet afvragen of hij niet onder dwang is afgelegd en of alleen een bekentenis wel verdedigbaar is wanneer de zaak voor de rechter komt. Hoewel het misschien niet logisch lijkt dat iemand een delict bekent dat hij niet heeft gepleegd, komt het vaker voor dan we denken. Het voeren van een bekentenis als het enige bewijs kan dan ook een kwalijke zaak zijn voor de rechtsgang (Horselenberg, Merkelbach & Josephs, 2003). Van Adel (gecteerd in Nierop,2005) geeft aan dat, naast dat er voldoende tactische aanwijzingen zijn die in de richting van de verdachte wijzen, ook de verklaring van de verdachte van groot belang is voor de bewijsvoering. Dat wil zeggen dat het noodzakelijk is dat er van de verdachte waarheidsgetrouwe en volledige informatie verkregen moet worden om het bewijsmateriaal sluitend te maken. In de praktijk is het vaak lastig om te toetsen of de verdachte de waarheid spreekt (Gudjonsson, 2003). Een voordeel van dit onderzoek is dat we precies weten wat er is voorgevallen. Daarom kunnen we naast de bekentenis en de verklaringsbereidheid van de verdachte, het waarheidsgehalte van de afgelegde verklaringen toetsen.

Cultuur en waarheidsvinding

Uit recentelijk onderzoek is naar voren gekomen dat met name allochtone daders, met een niet-westerse cultuur delicten in Nederland plegen (WODC, 2008). Om een onderscheid te maken tussen autochtonen en allochtonen wordt gebruik gemaakt van de standaarddefinitie van het CBS

(2005): een persoon is allochtoon als ten minste één ouder in het buitenland geboren is. Doordat steeds meer allochtonen in aanraking komen met de politie is er steeds vaker sprake van een ontmoeting tussen twee culturen in een verhoor. Het verhoor in Nederland bestaat voornamelijk uit twee strategieën. De relationele strategie aardig zijn en de inhoudelijke strategie rationeel overtuigen. De strategie aardig zijn is met name gericht op een goede werkrelatie. De tweede, rationeel overtuigen is, met name gericht op het omsingelen van de verdachte met bewijzen. Hoewel beide strategieën gebruikt worden, horen we vanuit de praktijk dat de nadruk tijdens het verhoor vooral op de rationele strategie ligt. Uit onderzoek van Adair, Brett, Lempereur, Okumura, Shikhirev, Tinsley & Lytle (2004) kwam enerzijds naar voren dat westerse onderhandelaars veel meer gebruik maken van een directe communicatiestijl dan niet-westerse onderhandelaars. Het doel van het verhoor is immers om, zo snel mogelijk, de verdachte een verklaring af te laten leggen (Nierop, 2005). Allochtonen lijken daarentegen juist een indirecte, impliciete en vaak zinspelende manier van communiceren te hebben. Hun communicatie is vooral gebaseerd op het onderhouden van relaties (Ting-Toomey, 1985; geciteerd in Adair et al., 2004). Anderzijds kwam uit onderzoek van Foblets, Djait & Pieters (2004) naar voren dat de culturen lijken te verschillen in hoe ze zichzelf ten opzichte van anderen zien. Vooral voor allochtonen lijkt hun sociale netwerk erg belangrijk te zijn (Foblets, Djait & Pieters, 2004). Gezichtsverlies moet op alle mogelijke manieren voorkomen worden. De dader maakt namelijk niet alleen zichzelf, maar nog erger, ook zijn familie of gemeenschap te schande (van Gemert, 2003). Autochtone jongeren lijken veel meer individualistisch te zijn. Zij zijn verantwoordelijk voor hun eigen daden en hoeven daarom waarschijnlijk, in hun ogen, alleen verantwoording aan zichzelf al te leggen (Schwacher, 2003). De vraag is dan ook of er verschillen zijn tussen allochtone en autochtone verdachten op de waarheidsvinding tijdens het verhoor. Uit eerder onderzoek blijkt inderdaad dat er verschillen tussen allochtonen en autochtonen gevonden zijn op de effectiviteit van het verhoor (Beune, Giebels & Taylor, 2008). Uit onderzoek van Schwacher (2003) kwam bijvoorbeeld naar voren dat Marokkanen minder vaak een bekentenis afleggen dan autochtone verdachten. Daarnaast kwam uit onderzoek van Viki, Culmer, Eller & Abrams (2006) naar voren dat allochtonen vaker dan autochtonen weigerden om mee te werken met de politie, in termen van het afleggen van verklaringen en het geven van bewijzen in de rechtbank. Deze bevindingen suggereren dat allochtone verdachten minder geneigd zijn om verklaringen af te leggen, dan autochtone verdachten. Hetgeen belangrijke gevolgen kan hebben voor de waarheidsvinding in het verdachtenverhoor.

Op basis van bovenstaande verwachten we dan ook dat allochtone verdachten minder bekentenissen zullen afleggen, minder verklaringsbereid zijn en minder juiste informatie geven dan autochtone verdachten wanneer zij verhoord worden (hypothese 1).

Eerder politie contact en waarheidsvinding

Het eerder in contact zijn geweest met de politie kan weleens van grote invloed zijn op de waarheidsvinding en daardoor ook op een mogelijke veroordeling of vrijspraak van een verdachte. Doordat uit statistieken is gebleken dat het aantal jongeren die herhaaldelijk delinquent gedrag vertonen nog steeds toeneemt (WODC,2006), is er steeds vaker tijdens het verhoor sprake van verdachten die al eens eerder verhoord zijn. Uit onderzoek blijkt dat verdachten hun verklaring aanpassen aan de informatie die ze krijgen tijdens het verhoor (Hartwig, Granhag, Stromwall & Vrij, 2005). Wanneer het bewijs in een vroeg stadium werd geopenbaard, was de verdachte op de hoogte van hetgeen hij wel en niet kon zeggen. Dit kan er op wijzen dat er sprake is van een leereffect bij de verdachte. Wellicht kan hier ook sprake van zijn wanneer iemand al eens eerder verhoord is door de politie. Deze verdachte is hierdoor op de hoogte van de gang van zaken tijdens het verhoor, en kan van te voren inschatten met wat voor een bewijzen de rechercheur kan komen. Hierop kan deze verdachte zijn informatieverstrekking aanpassen. Eerder onderzoek laat inderdaad zien dat er verschillen zijn tussen het gedrag van personen die al eens eerder in aanraking zijn geweest met de politie en personen die dat nog niet zijn geweest. Zo vond onder andere Leo (1996) in zijn onderzoek dat personen met een strafblad vier keer zo vaak zich beroepen op hun recht tot zwijgen dan personen die nog nooit eerder zijn verhoord. Verdere verschillen vinden we in studies van Softley (1980) en Evans (1993). In het onderzoek van Softley (1980) werd een significant verschil gevonden tussen het aantal bekentenissen van verdachten die eerder verdacht waren geweest en degene die dat niet waren. Onder de verdachten die nooit eerder verdacht waren geweest had 76% een bekentenis afgelegd of zichzelf belastende bewijzen opgelegd tijdens het verhoor tegen 59% van degene die al wel eerder verdacht waren geweest. In later onderzoek van Evans (1993) werd een vergelijkbaar patroon gevonden. Kortom het wel/ niet eerder in contact zijn geweest met de politie lijkt van invloed op de waarheidsvinding.

Op basis hiervan verwachten we dat personen die eerder in contact zijn geweest met de politie minder bekentenissen afleggen, minder verklaringsbereid zijn en minder juiste informatie geven dan personen die nog niet eerder in contact zijn geweest met de politie (hypothese2).

Methode

Onderzoeksopzet

Voor de beantwoording van de opgestelde hypotheses wordt gebruikt gemaakt van een bestaande dataset die verzameld is in een eerdere studie. De onderdelen die hieruit zijn gebruikt zijn de chat-sessie met de rechercheur en de vragenlijst die na afloop is afgenomen. De scholieren werd verteld dat zij meededen in een recent ontwikkelde studie over 'virtuele politie verhoren'. Ze werden gevraagd om dit te testen door deel te nemen aan een live chat-sessie met een rechercheur. Deze

rechercheur zou een aantal vragen stellen over een diefstal en de participant werd gevraagd om deze vragen te beantwoorden. Om deze situatie meer te laten leven voor de scholieren werd er een filmpje getoond waarin werd getoond hoe de diefstal had plaatsgevonden. Voor dit onderzoek zijn de vragen en antwoorden van deze chat-sessie uitgeprint.

Deelnemers

We hadden de beschikking over de data van 53 scholieren (Mleeftijd = 17.66 , SD = 2.60), waarvan 36 mannelijke scholieren (Mleeftijd = 17.94, SD = 2.55) en 17 vrouwelijke scholieren (Mleeftijd= 17.06, SD= 2.68) Allen volgden het middelbaar beroeps onderwijs aan het Regionale Opleidingscentra (ROC). Het onderzoek heeft plaatsgevonden op verschillende locaties van het ROC in de provincie Overijssel.

Onafhankelijke variabelen

Culturele achtergrond van de verdachte. Om vast te stellen of het gaat om verdachten die allochtoon of autochtoon zijn, is er gebruikt gemaakt van de standaarddefinitie van het CBS (2003); een persoon is allochtoon als tenminste één ouder in het buitenland is geboren. Op basis van dit onderscheid hebben we in dit onderzoek te maken met 26 allochtone verdachten en 27 autochtone verdachten.

Eerdere aanraking met de politie. Om een onderscheid te kunnen maken tussen scholieren die al eerder in aanraking zijn geweest met de politie en scholieren die nog niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie is er in de vragenlijst onder het kopje persoonlijke gegevens de volgende vraag gesteld: Ben je eerder met politie en/of justitie in aanraking geweest? Op deze vraag konden de scholieren antwoorden met ja of nee. Alleen bij 'ja' werd er vervolgens gevraagd waarvoor ze in aanraking waren geweest met politie/justitie. In totaal hebben 32 scholieren deze eerste vraag met 'nee' beantwoord en 21 scholieren met 'ja'. Van deze 21 scholieren hebben 16 scholieren opgegeven waarvoor ze in aanraking zijn geweest met de politie, dit varieerde van bekeuringen voor te hard rijden tot betrokken zijn geweest bij een mishandeling.

Afhankelijke variabelen

De verkregen transcripten zijn met behulp van een codeerschema gecodeerd. Dit codeerschema (bijlage 1) is op basis van theorie opgesteld (zie bijv., Nierop, 2005; Beune & Giebels, 2008). Op basis van onder andere deze literatuur is er gekeken wat, voor het vinden van de waarheid, belangrijk is om uit een verhoor te kunnen halen. Hieruit kwamen drie onderdelen, namelijk; het afleggen van een bekentenis, de verklaringsbereidheid die de verdachte toont en de juistheid van de informatie die gegeven wordt. Na intrainen op oefenmateriaal hebben twee codeurs 25% van het totale aantal transcripten gecodeerd waarbij de overeenstemming hoog genoeg was (Cohen's kappa=0.72). Daarna heeft één codeur de overige transcripten gecodeerd.

Bekentenis. Omdat in dit onderzoek het vast stond dat iedereen schuldig was, was het mogelijk om een onderscheid te maken in het bekennen/ ontkennen van de verdachte. Door dat het door de onderzoeksopzet mogelijk was om dit te coderen wat dit een indicatie van de waarheid. In totaal hebben 29 (54,7%) scholieren een bekentenis afgelegd.

Verklaringsbereidheid. De verklaringsbereidheid is op twee manieren gecodeerd. Allereerst is er gekeken naar de mate van verklaringsbereidheid (vergelijkbaar met Beune & Giebels, 2008; 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig) daarnaast is ook het verloop van de verklaringsbereidheid gecodeerd. (1= afnemend, 2= gelijkblijvend 3= toenemend). Wanneer iemand bij de eerste vragen alleen kort met ja en nee antwoordde en deze persoon gebruikte later in het verhoor wel vol zinnen is de verklaringsbereidheid van deze persoon gecodeerd als toegenomen. Van de 53 verdachten verklaarde 23 (43,4%) verdachten weinig, 24 (45,3%) verdachten redelijk en 6 (11,3%) verdachten waren volledig verklaringsbereid. In 6(11,3%) gevallen nam deze verklaringsbereidheid af, bij 32 (60,4%)personen bleef die hetzelfde en bij 15 (28,3%) personen nam de verklaringsbereidheid toe.

Juistheid informatie. Tot slot hebben we in dit onderzoek de (on)juistheid van de informatie die de verdachte geeft opgenomen. Deze variabele is opgesplitst in juiste informatie, gedeeltelijk juiste informatie en onjuiste informatie. Per verdachte hebben we per vraag gekeken of diegene hierop scoorde. Geeft iemand constant juiste informatie dan scoorde die gene op juiste informatie 100%. Ontkent hij de eerste vraag, maar geeft hij op de andere vragen wel antwoorden die juist zijn, dan scoort deze persoon 25% op onjuiste antwoorden en 75% op juiste antwoorden. De 53 scholieren die in dit onderzoek meededen gaven op 53% van de vragen juiste informatie, 11% onjuiste informatie en 15% gedeeltelijk juiste informatie. Ook was het mogelijk dat de verdachte helemaal geen informatie gaf, dit was in 21% van de antwoorden het geval.

Resultaten

Beschrijvende resultaten

Doormiddel van een correlatieanalyse is het mogelijk om te kijken of er samenhang is tussen de variabelen. De eerste tabel betreft het verband tussen de variabelen waarbij geen onderscheid wordt gemaakt op de onafhankelijke variabelen. In de tweede tabel wordt onderscheid gemaakt tussen allochtonen en autochtonen. De derde correlatie matrix laat de correlaties zien tussen de variabelen voor zowel personen die wel en personen die niet eerder in contact zijn geweest met de politie(zie tabel 3).

< voeg tabel 1 in >

Na interpretatie van de eerste tabel vinden we een sterke significante samenhang tussen een aantal variabelen. Zo lijkt er een positieve samenhang te zijn tussen het afleggen van een bekentenis en de juistheid van de informatie die iemand geeft. Ook lijkt het afleggen van een bekentenis negatief samen te hangen met het geven van gedeeltelijk juiste en onjuiste informatie. Hoewel er over de causaliteit niks te zeggen valt, lijkt het logisch dat wanneer iemand die wel schuld bekent, deze ook meer 'juiste' dan onjuiste of gedeeltelijk juiste informatie geeft dan iemand die geen bekentenis aflegt.

< voeg tabel 2 in >

In de tweede tabel zien we voor allochtonen een positieve significante samenhang tussen het geven van gedeeltelijk juiste informatie en de verklaringsbereidheid. Terwijl voor autochtonen daar geen samenhang gevonden wordt. Bij autochtonen lijkt vooral leeftijd sterk negatief gebonden te zijn aan verklaringsbereidheid, in tegenstelling tot allochtonen. Tot slot wordt het geslacht van allochtonen meer negatief verbonden met onjuiste informatie dan bij autochtonen. Deze verbanden zijn allemaal significant bevonden.

<voeg tabel 3 in>

In de derde tabel zien we dat het afleggen van een bekentenis significant samenhangt met het geven van gedeeltelijk juiste informatie voor iemand die al eerder in contact is geweest met de politie. Wanneer een verdachte bekend die al eerder in contact is geweest met de politie is de samenhang met het geven van juiste informatie erg groot. Bij verdachten die niet eerder in contact zijn geweest met de politie lijkt geslacht positief samen te hangen met het geven van juiste informatie.

Toetsing van de hypotheses

Hypothese 1 voorspelde dat allochtone verdachten minder bekentenissen zullen afleggen, minder verklaringsbereid zullen zijn en minder juiste informatie zullen geven dan autochtone verdachten tijdens een verhoor. Uit een independent sample t test blijken geen significante verschillen op het wel of niet bekennen door autochtone verdachten ($M = .44$, $SD = .10$) of allochtone verdachten ($M = .61$, $SD = .10$; $t(51) =$, $p = .22$). Allochtonen verdachten leggen dus niet minder vaak een bekentenis af dan autochtone verdachten. Daarnaast werd er verwacht dat allochtonen verdachten minder zullen verklaren dan autochtone verdachten. Allochtone verdachten ($M = 2.08$, $SD = .11$) en autochtone verdachten ($M = 2.26$, $SD = .13$) lijken inderdaad te verschillen op het verloop van de verklaringsbereidheid, $t(51) = 1.09$, $p = .28$. Personen die autochtone zijn lijken steeds

meer of even veel verklaringsbereidheid te tonen dan allochtone verdachten. Hoewel dit verschil in lijn is met onze verwachting, is deze niet significant bevonden. Voor de mate van verklaringsbereidheid ($t(51) = -.14$, $p = .89$) vinden we geen significant verschil tussen allochtone en autochtone verdachten. Ook is er gekeken of er verschil is tussen allochtone en autochtone verdachten op het geven van juiste informatie tijdens het verhoor door de verdachte. Er werden geen significante verschillen gevonden op de juistheid van informatie geven (Alle t 's > 0.06 , alle p 's $> .79$)

Hypothese 2 voorspelde dat er uit verhoren met personen die eerder in aanraking zijn geweest met de politie minder informatie verkregen zal worden dan uit verhoren met personen die nog niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. Een independent sample t-test liet zien dat de resultaten in lijn zijn met onze opgestelde hypothese. Het lijkt er namelijk op dat personen die eerder in aanraking zijn geweest met de politie ($M = .43$, $SD = .51$) minder verklaren dan personen die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie ($M = .59$, $SD = .50$; $t(51) = -1.17$, $p = .25$). Echter is dit verschil niet significant. Hetzelfde geldt voor het verloop in de mate van verklaringsbereidheid ($t(51) = .65$, $p = .52$). Interessant zijn de resultaten op de juistheid van de informatie die de verdachte tijdens een verhoor geeft. Er zijn significante verschillen gevonden tussen verdachten die al wel eerder in contact zijn geweest met de politie en verdachten die nog niet eerder in contact zijn geweest met de politie op zowel het geven van 'juiste' informatie ($t(51) = -.166$, $p = .10$), als op het 'gedeeltelijk juiste' informatie geven ($t(51) = 1.72$, $p = .09$). Op het geven van onjuiste informatie vonden we geen significante verschillen ($t(51) = .17$, $p = .87$). Deze resultaten lijken in lijn te zijn met onze eerder opgestelde hypothese dat personen die nog niet eerder in contact zijn geweest meer juiste informatie zullen geven dan personen die al wel eerder in contact zijn geweest met de politie.

< voeg tabel 4 in >

Discussie

Voor het vinden van de waarheid is het van belang dat een verdachte naast het afleggen van een bekentenis ook verklaringsbereid is en juiste informatie geeft. Uit eerder onderzoek is namelijk gebleken dat het voor een goede rechtsgang belangrijk is dat er meer informatie beschikbaar is dan alleen een bekentenis (Gudjonsson, 2003; Horselenberg et al., 2003). Omdat uit recent onderzoek is gebleken dat allochtonen voor een groot deel verantwoordelijk zijn voor de criminaliteit in Nederland (WODC, 2008) wilden we weten of er verschillen zijn tussen allochtone en autochtone verdachten op de onderdelen die nodig zijn voor waarheidsvinding. Daarnaast wilden we ook te weten komen of het van invloed is op de informatie die je uit een verhoor krijgt of iemand al eens eerder in aanraking is geweest met de politie. Hier zijn we in geïnteresseerd omdat er een groot

aantal plegers in herhaling valt en hierdoor mogelijk anders reageren op een verhoor (Leo, 1996). In dit onderzoek wordt dan ook gekeken of specifieke kenmerken van de verdachte van invloed zijn op de waarheidsvinding. Hoewel een groot aantal van de resultaten in de richting van de eerder opgestelde hypothesen wijzen, zijn een aantal van deze gevonden effecten niet significant bevonden.

De verwachting dat allochtonen verdachten minder zouden bekennen dan autochtonen verdachten wordt in dit onderzoek niet bevestigd. Deze resultaten zijn dan ook niet in lijn met eerdere bevindingen van Schwachofer (2003) die juist in haar onderzoek vond dat Marokkaanse verdachten minder vaak een bekentenis afleggen dan verdachten met een Nederlandse achtergrond. Een tweede belangrijke voorwaarde voor de waarheidsvinding is dat de verdachte bereid is om zoveel mogelijk te verklaren. Op deze tweede belangrijke voorwaarde voor waarheidsvinding, de mate van verklaringsbereidheid, vonden we geen significante resultaten, maar voor het verloop in de verklaringsbereidheid zien we wel een verschil optreden tussen allochtonen en autochtonen. Autochtonen lijken op basis van deze resultaten meer te gaan verklaren, dit is in lijn met onze verwachting. Naast de verklaringsbereidheid is het voor het vinden van de waarheid ook belangrijk dat iemand de waarheid verteld (Shepherd, 1993a; geciteerd in Milne & Bull, 1999). Oftewel is de informatie die de verdachte geeft juist en in overeenstemming met hetgeen gebeurd is tijdens het plegen van het delict. Er werden geen significante verschillen gevonden tussen allochtone en autochtone verdachten op het geven van juiste, gedeeltelijk juiste en onjuiste informatie tijdens een verhoor. Een verklaring waarom we zowel op bekentenis, verklaringsbereidheid als op de juistheid van de informatie geen significante verschillen vinden tussen allochtone en autochtone verdachten kan zijn omdat er in dit onderzoek waarschijnlijk sprake is van 3de generatie allochtone jongeren. Terwijl er in eerder onderzoek sprake was van 2de generatie allochtone jongeren. Zo heeft het onderzoek van Schwachofer (2003) zes jaar eerder plaats gevonden en waren haar participanten gemiddeld 25,4 jaar oud. Dit in tegenstelling tot de allochtone participanten in deze studie die gemiddeld 18,4 jaar oud zijn. Het verschil tussen deze twee generaties is dat de ouders van de 3de generatie in Nederland geboren en getogen zijn, ondanks dat hebben deze jongeren vaak nog wel de nationaliteit van het land waar de grootouders geboren zijn (CBS, 2003). Uit Belgisch onderzoek is gebleken dat de belevingswereld van de 3de generatie jongeren verschoven is van land van herkomst van de grootouders naar in dit geval België. Deze 3de generatie allochtonen zien België niet alleen als het land waar ze geboren en getogen zijn, maar ook waar hun verdere toekomst ligt (Foblets, Djait & Pieters, 2004). Deze verschuiving in de belevingswereld van allochtone jongeren kan er voor gezorgd hebben dat er toch minder verschillen gevonden kunnen worden tussen allochtone en autochtone verdachten dan we van te voren verondersteld hadden.

De tweede belangrijke factor waarvan verwacht werd dat het invloed zou hebben op de waarheidsvinding was het wel of niet eerder in contact zijn geweest met de politie. Op de eerste voorwaarde voor het vinden van de waarheid, het afleggen van een bekentenis, vonden we resultaten die in lijn zijn met onze verwachting. Het lijkt er op dat personen die eerder in aanraking zijn geweest met de politie minder bekentenissen afleggen dan personen die nog niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. Echter dit verschil is niet significant, dus moeten deze resultaten voorzichtig geïnterpreteerd worden. De richting waarin de gevonden resultaten wijzen, zijn wel vergelijkbaar met eerdere bevindingen van Softley (1980) en Evans (1993). Op de tweede belangrijke voorwaarde voor waarheidsvinding, de verklaringbereidheid van de verdachte, vonden we ook verschillen. Hoewel dit verschil misschien niet significant is, is deze richting wel in vergelijking met eerder onderzoek, dat de aanleiding was voor de opgestelde hypothese. Hartwig et al. (2005) vonden namelijk in hun studie dat wanneer een bewijs in een vroeg stadium wordt gepresenteerd aan de verdachte, de verdachte op de hoogte is van hetgeen hij beter wel of niet kan zeggen. Op basis hiervan verwachtten wij in dit onderzoek te vinden dat er als het ware een 'leer-effect' zou plaats vinden tussen het eerdere verhoor en het verhoor tijdens de chat-sessie. De verdachte die al eens eerder is verhoord zou hierdoor eerst afwachten met welke bewijzen de politie voor de dag komt voor hij zelf verklaringen af zou gaan leggen. De overige opgestelde variabele voor verklaringbereidheid, het verloop van de verklaringbereidheid, lijkt niet in de richting van de opgestelde hypothese te wijzen. Op het laatste onderdeel voor de waarheidsvinding vonden we wel marginale verschillen tussen verdachten die wel en verdachten die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. Zo geven personen die nog nooit in aanraking zijn geweest met de politie meer (gedeeltelijk)juiste informatie dan personen die wel al eerder in aanraking zijn geweest. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gevonden worden in onderzoek naar verdachten die liegen. Deze verdachten zijn terughoudender, minder gedetailleerd en hun verklaringen bevatten meer discrepanties (de Paulo, Malone, Lindsay, Muhlenbruck, Charlton & Cooper, 2003). Aangezien wij verwachten dat verdachten die eerder in aanraking zijn geweest met de politie terughoudender zijn, zou dit ook kunnen betekenen dat ze minder vaak de hele waarheid vertellen.

Hoewel onze resultaten grotendeels in lijn zijn met onze verwachtingen, zijn alleen op het geven van (gedeeltelijk) juiste informatie significante verschillen gevonden tussen verdachten die wel en verdachten die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. Er zijn een aantal beperkingen aan dit onderzoek die hier van invloed kunnen zijn geweest. Een daarvan kan de lengte van de chatsessie zijn. Hoewel uit onderzoek van Pease & Arnold (1973) naar voren kwam dat een dialoog bestaande uit een beperkt aantal spreekbeurten niet minder plausibel is dan ongelimiteerde dialogen kan het toch zijn dat de lengte van de chat-sessie invloed heeft gehad op de verkregen resultaten. Bijvoorbeeld, kan het zijn dat de rechercheur niet de tijd heeft gehad om de verdachte

voldoende te ondervragen. Wanneer het verhoor langer duurt, zou de rechercheur de verdachte kunnen omsingelen met bewijzen waardoor met name autochtonen eerder geneigd zullen zijn om een bekentenis af te leggen (Nierop, 2005). Een andere beperking is dat er bij dit onderzoek gebruik gemaakt is van een relatief laag aantal proefpersonen. Om het overscheidingsniveau te verhogen, zullen er meer proefpersonen moeten worden opgenomen in vervolg onderzoek. Daarnaast is er in dit onderzoek geen onderscheid gemaakt in het soort politiecontact die de verdachte eerder met de politie heeft gehad. Hierdoor is het mogelijk dat iemand alleen in contact is geweest met de politie wegens een boete voor fietsen zonder licht. Daarnaast is het de vraag of wanneer iemand al wel eerder is verhoord, dit verhoor plaatsvond voor een zwaar of voor een licht delict. Bij zwaardere delicten zijn de verhoren vaak uitgebreider dan verhoren voor lichtere vergrijpen. Naast dat een verdachte voor lichtere vergrijpen niet langer dan zes uur in verzekering mag worden gesteld (Corstens, 2005), en hierdoor de mogelijkheid op het uitgebreid verhoren van de verdachte kleiner is, komt daarbij dat er bij zware delicten er meer kans is dat iemand voor langere tijd zijn vrijheid wordt ontnomen. De verdachte kan zich met dit vooruitzicht anders gaan gedragen, dan wanneer de verwachte sanctie niet heel hoog zal zijn (Eysenck & Gudjonsson, 1989). Het niet uitvragen van dit eerdere contact met de politie kan er dus voor gezorgd hebben dat personen die nog nooit eerder zijn verhoord of die een minimale ervaring hebben met een verhoor wel in dezelfde groep zijn ingedeeld. Hierdoor zouden zij misschien weinig verschillen van de groep die aangegeven had nog nooit eerder in contact te zijn geweest met de politie. Het is mogelijk dat hierdoor geen significante verschillen gevonden werden.

Concluderend kan worden gesteld dat de specifieke kenmerken van de verdachte niet voldoende lijken te zijn om verschillen te vinden op de onderdelen die nodig zijn voor het vinden van de waarheid. Eerder onderzoek van Beune & Giebels (2008) vond bijvoorbeeld wel verschillen in de effectiviteit van het verhoor tussen de twee verschillende culturen, in interactie met het gedrag van de rechercheur. Het gedrag van de rechercheur zou dan ook een belangrijke rol kunnen spelen op het vinden van de waarheid. Het vinden van de waarheid hangt dan niet alleen af van de verdachte die verhoord wordt, maar kan ook door de rechercheur beïnvloedt worden. In verder onderzoek zou dan ook gekeken moeten worden naar welk soort gedrag van de rechercheur het beste past bij de specifieke kenmerken van de verdachte. Voor de praktijk zou het betekenen dat de rechercheur van tevoren kan bepalen welke strategie voor de te verhoren verdachte het meest passend zou zijn. Wat er uiteindelijk voor zou moeten zorgen dat er meer waarheidsvinding zal plaats vinden in het verhoor en hierdoor onschuldige verdachten, zoals in de Schiedammer parkmoord, niet onnodig achter de tralies zullen gezet worden.

Literatuurlijst

- Adair, Q., Brett, J., Lempereur, A., Okumara, T., Tinsley, C., & Lytle, A. (2004). Culture And Negotiation Strategie. *Negotiation Journal* , 87-111.
- Baldwin, J. (1993). Police interview techniques: Establishing truth or proof. *The British Journal of Criminology* , 325-352.
- Beune, K., Giebels, E., & Taylor, P.J. (submitted). Look who's talking! What influencing behaviors work well when when police detectives interact with suspects from different cultural backgrounds? *Criminal Justice and Behavior*.
- Beune, K., Giebels, E., & Sanders, K. (2009). Are you talking to me? The effectiveness of influencing behaviours while interviewing suspects with different cultural backgrounds. *Psychology, Crime, & Law*. In press.
- Beune, K. & Giebels, E. (2008). Beïnvloeding in het verdachtenverhoor: Een cultureel perspectief? In B. Beersma, R. Custers, F. van Harreveld, W. van Rijswijk, & J. Karremans (Red.), *Jaarboek Sociale Psychologie 2007* (pp. 23-31). Groningen: ASPO pers.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2003). *Hoe dat het CBS dat nou? Standaarddefinitie allochtonen*. Opgeroepen op 20 mei, 2009, van www.cbs.nl: <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/26785779-AAFE-4B39-AD07-59F34DCD44C8/0/index1119.pdf>
- Corstens, G. (2005). *Het Nederlands Strafprocesrecht*. Amsterdam: Kluwer
- de Paulo, M., Malone, E., Lindsay, J., Muhlenbruck, L., Charlton, K., & Cooper, H. (2003). Cues to deception. *Psychological Bulletin* , 74-118.
- Evans, R. (1993) *The conduct of police interviews with juveniles*. Royal commission on Criminal Justice Reasearch Report. London:HMSO.
- Eysenck, H., & Gudjonsson, G. (1989). *The causes and cures of criminality*. New York: Plenum.
- Foblets, M-C., Djait, B., & Pieters, K. (2004). *mietjes en macho's: allochtone jeugddelinquentie*.

Leuven/ Voorburg: ACCO.

Gudjonsson, G. (2003). *The psychology of interrogations and confessions: a handbook*. London: Wiley.

Hartwig, M., Granhag, P., Stromwall, L., & Vrij, A. (2005). detecting deception via strategic disclosure of evidence. : *Law and human behavior* , 469-484.

Horselenberg, R., Merkelbach, H., & Josephs, S. (2003). Individual differences and false confessions: a conceptual replication of Kassin and Kiechel (1996). *Psychology, Crime & Law* , 1-8.

Kassin, S. (1997). The Psychology of Confession Evidence. *American Psychologist* , 221-233.

Leo, R. (1996). Criminal Law: Inside the interrogation room. *The journal of Criminal Law & Criminology* , 266-303.

Milne, R., & Bull, R. (1999). *investigative interviewing: psychology and practice*. chichester wiley.

Nierop, N. (2005). Het verdachtenverhoor in Nederland, wat wordt verhoorders geleerd? *Nederlands Juristenblad* , 887-890.

Pease, K., & Arnold, P. (1973). Approximation to Dialogue. *American Journal of Psychology* , 769-776.

Posthumes, F. (2005) *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer Parkmoord*. Den Haag: Openbaar Ministerie.

Schwachofer, M. (2003). *De invloed van culturele achtergrond op emotie en face gerelateerd gedrag en de effecten daarvan op een verhoor; een vergelijking tussen verhoren met Marokkaanse en Nederlandse verdachten*. Rijksuniversiteit Groningen.

Softley, P. (1980). *Police interrogation. An observational study in four police stations*. Home Office Research Study. London: HMSO.

Van Amelsfoort, A. R. (2005). *Handleiding verhoor*. 's-Gravenhage: Elsevier Overheid.

Van Gemert, F. (1998). *Ieder voor zich: Kansen, Cultuur en Criminaliteit van Marokkaanse Jongens*. Amsterdam: Het spinhuis.

Viki, G., Gulmer, M., Eller, E., & Abrams, D. (2006). Race and willingness to cooperate with the police: the roles of quality of contact, attitudes towards the behaviour and subjective norm. *British Journal of Social Psychology*, 285-302.

WODC. (2006). *Rapport Criminaliteit en rechtshandhaving 2006*. Opgeroepen op april 16, 2009, van wodc.nl: http://www.wodc.nl/images/ob255_volledige_tekst_tcm44-88814.pdf

WODC. (2008). *Rapport criminaliteit en rechtshandhaving 2007*. Opgeroepen op april 16, 2009, van cbs.nl: <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/6C43FE0E-2B79-41B0-B3EB-BE65C19C88A0/0/2007criminaliteitrechtshandhavingpub.pdf>

Bijlage 1: Codeerschema voor waarheidsvinding in het verhoor

	Algemene beschrijving	Voorbeeld
Bekentenis		
0. Niet Bekennen	De verdachte bekent de diefstal niet	'Ik weet niet over welke diefstal je het hebt.'
1. Bekennen	De verdachte bekent de diefstal	'Ja, ik ben inderdaad schuldig.'
Mate van verklaringsbereidheid		
0. Weinig	De verdachte geeft weinig tot geen informatie op de vragen die aan hem gesteld worden	'Nee', 'Misschien wel', 'Geen idee'
1. Redelijk	De verdachte geeft niet veel, maar ook niet weinig informatie op de vragen die aan hem gesteld worden	'Ik ben in die kamer geweest omdat ik moest wachten op die meneer.'
2. Volledig	De verdachte geeft veel informatie op de vragen die aan hem gesteld worden	'Ik ben in die kamer geweest omdat ik moest wachten op die meneer en toen hij wegging ben ik wat rond gaan kijken in die kamer en zag toen dat kluisje staan met het geld erin.'
Verloop van verklaringsbereidheid		
0. Afnemend	De verdachte geeft steeds minder informatie naarmate het verhoor vordert	
1. Gelijkblijvend	De verdachte geeft steeds ongeveer evenveel informatie gedurende het gehele verhoor	
2. Toenemend	De verdachte geeft steeds meer informatie naarmate het verhoor vordert	
Juiste informatie	De verdachte geeft informatie die klopt met de feiten die bekend zijn over de diefstal	'Ik was inderdaad alleen op die kamer en heb toen in dat kluisje gekeken en het geld gepakt.'
Gedeeltelijk juiste informatie	De verdachte geeft informatie die niet helemaal klopt met de feiten die bekend zijn over de diefstal	'Ik was inderdaad alleen op die kamer en heb in het kluisje gekeken, maar heb het geld niet gepakt.'
Onjuiste informatie	De verdachte geeft informatie dat niet overeen komt met de feiten die bekend zijn over de diefstal	'Ik zat daar maar te wachten en ben niet van mijn stoel afgeweest.'

Bijlage 2 : Tabellen

Tabel 1 : Correlaties overall.

	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Leeftijd	17.66	2.60	--								
2. Geslacht	1.32	.47	-.16	--							
3. Cultuur	1.49	.51	.26	-.03	--						
4. Politie contact	.40	.49	-.18	-.23	-.26	--					
5. Bekentenis	.53	.50	.23	.08	-.17	-.16	--				
6. Verklaringsbereidheid	120	63	-.24	.09	.03	.17	-.05	--			
7. Juiste informatie	.54	.37	-.02	.31*	-.01	.23	.68**	.00	--		
8. Gedeeltelijk juiste info	.15	.24	-.19	-.04	.00	.24	-.58**	.28*	-.68**	--	
9. Onjuiste informatie	.11	.20	.00	-.09	-.04	.02	-.37**	.03	-.54**	.08	--

N = 53. P < .10. * p < .05. ** p < .01.

Geslacht 1 = man, 2 = vrouw. Cultuur 1 = autochtoon, 2 = allochtoon, Politie contact 1 = wel, 0 = geen. Bekentenis 0 = niet bekennen, 1 = bekennen. Mate verklaringsbereidheid 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig.

Tabel 2 : Correlaties allochtonen/ autochtonen.

Rechts van het midden correlatie autochtonen, links van het midden correlatie allochtonen.

	M	SD	M	SD	1	2	3	4	5	6	7
	Aut	Aut	All	All							
1. Leeftijd	17	1.27	18,4	3,38	--	-.32	.24	-.11	-.02	-.21	-.10
2. Geslacht	1.33	.48	1.31	.47	-.12	--	.00	.07	.29	.05	-.20
3. Bekentenis	.44	.51	.62	.50	.20	.18	--	-.08	.60**	-.46*	-.39*
4. Verklaringsbereidheid	118	59	121	68	-.33	.12	-.02	--	-.13	.49*	.16
5. Juiste informatie	.55	.37	.54	.37	-.01	.33	.79**	.12	--	-.61**	-.64**
6. Gedeeltelijk juiste info	.15	.25	.14	.23	.23	-.15	-.74**	.07	-.75**	--	.05
7. Onjuiste informatie	.12	.23	.11	.16	.08	.08	-.35	-.12	-.41*	.11	--

N=53. P<.10. * p< .05. **p<.01.

Geslacht 1=man, 2=vrouw. Politie contact 1= wel, 1= geen. Bekentenis 0= niet bekennen, 1= bekennen. Mate verklaringsbereidheid 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig. Verloop verklaringsbereidheid 0= afnemend, 2= toenemend.

Tabel 3 : Correlaties wel/ niet eerder politie contact

Rechts van het midden correlatie niet eerder in contact met politie geweest, links van het midden correlatie wel eerder in contact met politie geweest.

	M	SD	M	SD	1	2	3	4	5	6	7
	Niet	Niet	Wel	Wel							
1. Leeftijd	18.03	3.25	17.1	.83	--	-.23	.37	-.34	-.10	.03	-.20
2. Geslacht	1.41	.50	1.19	.40	-.21	--	.04	.22	.43*	-.14	-.02
3. Bekentenis	.59	.50	.43	.51	.02	.07	--	-.06	.54**	-.28	-.58**
4. Verklaringsbereidheid	111	50	132	78	-.07	.05	.02	--	-.06	.14	.07
5. Juiste informatie	.61	.35	.44	.39	.14	-.00	.84**	.14	--	-.55**	-.70**
6. Gedeeltelijk juiste info	.11	.19	.12	.22	-.14	.01	-.48*	-.06	-.54*	--	.13
7. Onjuiste informatie	.10	.19	.21	.29	0.19	.06	-.57**	.36	-.64**	.02	--

N=53. P<.10. * p< .05. **p<.01.

Geslacht 1=man, 2=vrouw. Politie contact 1= wel, 1= geen. Bekentenis 0= niet bekennen, 1= bekennen. Mate verklaringsbereidheid 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig. Verloop verklaringsbereidheid 0= afnemend, 2= toenemend.

Tabel 4 : Juistheid van informatie geven ten opzichte van eerder politie contact.

		N	Mean	SD	P
Juiste info	Wel polcontact	27	.44	.39	.10
	Geen polcontact	26	.61	.35	
Onjuiste info	Wel polcontact	27	.12	.22	.87
	Geen polcontact	26	.11	.19	
Gedeeltelijk juiste info	Wel polcontact	27	.21	.29	.09
	Geen polcontact	26	.10	.19	

N=53. Wel politiecontact=1, geen politiecontact=2.